

DE SURINAAMSCHE BANK

DSB | Jaarverslag 2018

DSB | Kernwaarden

Inhoud

Kernwaarden	2
Organogram	5
Verslag van de Raad van Commissarissen	9
Corporate Governance	14
Profielen	15
Vijf jaar geconsolideerde kerncijfers	17
Verslag van de directie	19
Macro-economische beschouwing	20
Het bedrijf van de bank	22
Jaarrekening 2018	29
Vennootschappelijke balans vóór resultaatbestemming per 31 december 2018	30
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018	31
Geconsolideerde balans vóór resultaatbestemming per 31 december 2018	32
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over de periode 1 januari tot en met 31 december 2018	33
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018	34
Mutatiestaat eigen vermogen over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018	35
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2018	36
Activa vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018	44
Passiva vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018	47
Vennootschappelijke en geconsolideerde winst- en verliesrekening	49
Overige gegevens	52
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	53
Adressen	57

DSB | Directie

Ir. R.A.M. van Rooij

DSB | Organogram per 12 september 2019

DSB | Management team

DSB | Raad van Commissarissen

Drs. S. Mathura QT

Drs. W. Sowma

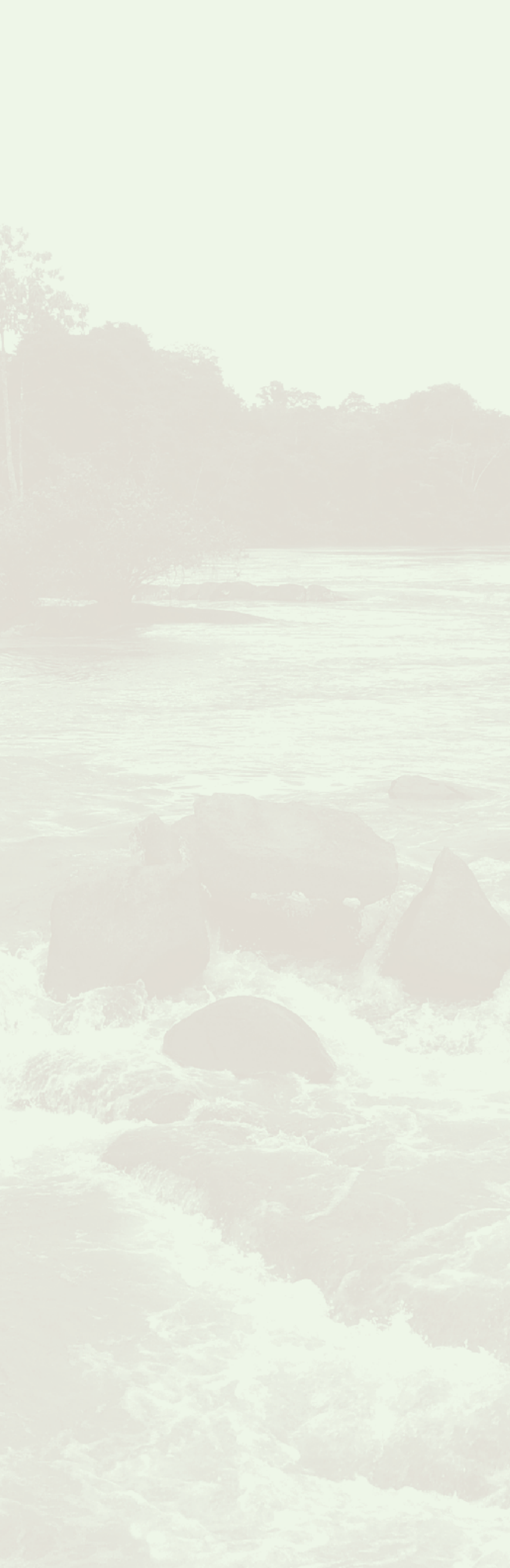
Ir. A. Sardjoe

R. Kasanrawi MBA, MMA

Drs. M.E. Emanuels

DSB | Verslag van de Raad van Commissarissen

Algemeen

Dit verslag geeft een uiteenzetting van de uitgevoerde taken en verantwoordelijkheden van de Raad van Commissarissen in het boekjaar 2018.

Ondanks een positief operationeel resultaat is niet voorkomen kunnen worden dat over 2018 een verlies is geleden, welke mede is veroorzaakt door grote toevoegingen aan de voorzieningen voor kredietrisico's.

De Raad van Commissarissen heeft in nauw overleg met de directie maatregelen geïdentificeerd die uiteindelijk de winstgevendheid van de bank zullen verbeteren.

In dit kader worden stappen ondernomen ter versterking van de topstructuur van de bank, verbetering van de interne organisatie en het risicomanagement. Mede ter verscherping van het toezicht op het bestuur van de bank wordt door de Raad voorgesteld het aantal commissarissen met twee uit te breiden.

Raad van Commissarissen

Samenstelling

In een Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 28 februari 2019 heeft de Raad van Commissarissen aangegeven dat per 1 maart 2019 de volgende commissarissen aftreden:

- Drs. S. Smit
- J.J. Healy Jr.
- Drs. M.J.A. Brahim RA
- Ir. R. Blufpand
- Mr. M. Tjon A Ten

Het aftreden van de bovengenoemde Commissarissen is ingegeven door de veranderde aandelenverhouding, welke is ontstaan na de laatst gehouden aandelenemissie.

Ter vervanging van eerdergenoemde personen heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, onder voorbehoud van goedkeuring door de Centrale Bank van Suriname, de volgende commissarissen per 1 maart 2019 benoemd:

- Drs. M.E. Emanuels
- Drs. S. Mathura QT
- R. Kasanrawi MBA, MMA
- Ir. A. Sardjoe

De Raad van Commissarissen is per 1 maart 2019 als volgt samengesteld:

- Drs. M.E. Emanuels | *President-Commissaris*
- Drs. W. Sowma
- Drs. S. Mathura QT
- Ir. A. Sardjoe
- R. Kasanrawi MBA, MMA

Volgens het door de Raad van Commissarissen opgemaakte rooster van aftreden, zoals bepaald in artikel 17 van de statuten, zijn aan de beurt om af te treden de heer drs. S Mathura QT en de heer R. Kasanrawi MBA, MMA. Zij stellen zich herkiesbaar. Wij stellen voor hen te herbenoemen.

Beleid en toezicht boekjaar 2018

De Raad in haar huidige samenstelling heeft zoals eerder aangegeven haar werkzaamheden aangevangen op 1 maart 2019 en is derhalve niet betrokken geweest zowel bij het toezicht op het bestuur alsook op het door haar gevoerde beleid over en gedurende het boekjaar 2018. De zittende Raad heeft ter vervulling van haar taken zich gericht op de vaststelling van de getrouwheid van de jaarrekening over 2018. Zij heeft daarvoor diverse beoordelingen uitgevoerd van het financiële verslaggevingsproces van De Surinaamsche Bank N.V. en de hiermee verband houdende interne beheersing gedurende het verslagjaar. Voorts is overleg gevoerd met de externe accountant betreffende de audit aanpak voor 2018 en hun bevindingen. Op basis van het bovenstaande en de daardoor verkregen informatie heeft de zittende Raad het advies naar de Aandeelhoudersvergadering geformuleerd. De controle en de daaruit voortvloeiende verklaring van de externe accountant is hierbij leidend geweest.

Ontwikkelingen gedurende het boekjaar

In november 2018 heeft een aandelenemissie plaatsgevonden ter versterking van de solvabiliteitspositie van de bank. Dit heeft geresulteerd in een succesvolle vergroting van het aandelenkapitaal met SRD 229 miljoen. Ondanks het positief (geconsolideerd) operationeel resultaat over 2018 is het jaar afgesloten met een verlies van SRD 56,2 miljoen. De belangrijkste oorzaak voor het verlies betreft de toevoegingen aan de kredietvoorzieningen voor SRD 140,4 miljoen.

Commissies van de Raad van Commissarissen

Ter optimalisering van de inzet van de leden van de Raad van Commissarissen zijn specifieke deel-taken toebedeeld geweest aan een drietal commissies:

Audit Committee

De Audit Committee bestond gedurende 2018 uit de leden M.J.A. Brahim (voorzitter), J.J. Healy Jr. en M. Tjon A Ten. De taken en verantwoordelijkheden van de commissie zijn vastgelegd in een reglement (Audit Committee Charter), dat in 2018 is beoordeeld en waar nodig aangepast. De commissie vergadert tenminste eens per kwartaal en is in 2018 in totaal negen keren bijeen geweest.

In de vergaderingen worden de aanbevelingen van de Internal Audit Department, de externe accountant en de Centrale Bank van Suriname besproken, alsmede de opvolging daarvan. Ook komen aan de orde het functioneren van de Internal Audit Department, haar capaciteit (zowel kwalitatief als kwantitatief), de auditrapporten, de realisatie van het lopend jaarplan alsmede de samenstelling van het komend jaarplan.

Gedurende 2018 heeft de Audit Committee eveneens overleg gevoerd met de externe accountant en IT auditors, omtrent kritische risico's, de voortgang van de controle en diens aanbevelingen tot verbetering van de interne beheersing.

Risk Committee

De Risk Committee bestond gedurende 2018 uit de leden J.J. Healy Jr. (voorzitter), M.J.A. Brahim en W. Sowma. De commissie vergadert tenminste één keer per kwartaal. In het verslagjaar zijn 4 vergaderingen gehouden.

Regulier worden aan de hand van het risk dashboard de verschillende risicogebieden beoordeeld op basis van de risk appetite en de risk tolerance van de bank. Vooral credit risk en compliance risk zijn onderwerp van de besprekingen. De voortgang van het compliance programma wordt ook door de risk committee besproken in haar vergaderingen.

Belangrijke aandachtspunten betreffen de capaciteit, de bemensing en de inrichting van de Risk en Compliance afdelingen. De Risk Committee Charter is beoordeeld en waar nodig aangepast.

Selectie-, Aanstellings- en Remuneratiecommissie

De Selectie-, Aanstellings- en Remuneratiecommissie bestond gedurende 2018 uit de leden S. Smit (voorzitter), M.Tjon A Ten en R. Blufpand. De commissie heeft in het verslagjaar 5 vergaderingen gehouden. In deze vergaderingen zijn onder meer de beloning en het functioneren van de directie besproken en zijn de organisatiestructuur en de invulling van directie en belangrijke staffuncties aan de orde gekomen.

Functioneren

In de vergaderingen van de Raad van Commissarissen en van zijn commissies hebben de leden actief geparticipeerd aan de discussies en de besluitvorming. Het functioneren van de Raad over 2018 is door zijn toenmalige leden goed bevonden.

Vergoeding

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders stelt het honorarium van de Raad van Commissarissen vast. Het honorarium van de Raad van Commissarissen bedroeg in 2018 in totaal SRD 207.000 en is voor het laatst op 26 maart 2015 vastgesteld.

Directie

De directie bestond gedurende het boekjaar 2018 uit drs. H.F.S. Lieuw-Hie, P. Ng A Tham en Ir. R. van Rooij.

Jaarrekening en voorstel winstverdeling

Ter voldoening aan het voorschrift van artikel 22 van de statuten berichten wij u inzake de jaarrekening 2018 van De Surinaamsche Bank N.V. het volgende: wij hebben de vennootschappelijke en de geconsolideerde balans per 31 december 2018, de vennootschappelijke en de geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2018 en het geconsolideerde kasstroomoverzicht met de toelichting daarop doen onderzoeken en wij adviseren u de onderhavige jaarrekening, zoals die samen met de controleverklaring van BDO Assurance N.V. door de directie ter behandeling wordt aangeboden, vast te stellen. Deze vaststelling strekt tot decharge van de directie voor het bestuur en van de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht. Het geconsolideerde verlies vóór belasting over het boekjaar bedraagt SRD 56,2 miljoen. Aangezien de solvabiliteitsratio per ultimo 2018 nog onder de vereiste norm is, zijn er geen renteverplichtingen voor het additioneel aangetrokken kapitaal ter versterking van het Tier 1 vermogen (AT1).

De bank zal over het boekjaar 2018 geen dividend uitkeren vanwege het negatieve resultaat en het feit dat de vermogenspositie nog niet op het vereiste niveau is.

Vooruitzichten

De bank heeft in 2018 wederom een groot verlies moeten verwerken, voornamelijk door de grote toevoegingen aan de voorzieningen voor kredietrisico's. Gunstig is wel dat het operationeel resultaat van de bank wederom positief is gebleven.

De zittende Raad van Commissarissen heeft in overleg met de directie maatregelen geïdentificeerd om de winstgevendheid van de bank te verbeteren.

De focus voor de komende periode is de uitvoering van een transformatietraject van de bank, waarbij de topstructuur versterkt wordt, de interne organisatie verder wordt verbeterd alsmede het compliance en risicobeheer van de bank, met als doel een versterking van de winstgevendheid en de solvabiliteitspositie.

Dankwoord

De Raad van Commissarissen dankt de directie, staf en overige medewerkers voor hun inzet en toewijding in het afgelopen boekjaar. In het bijzonder danken wij onze klanten en aandeelhouders van de bank voor het vertrouwen in onze bank.

Paramaribo, 12 september 2019

Raad van Commissarissen

Drs. M.E. Emanuels | *President-Commissaris*

Drs. W. Sowma

Drs. S. Mathura QT

Ir. A. Sardjoe

R. Kasanrawi MBA, MMA

DSB | Corporate Governance

Corporate Governance Code

Goed ondernemingsbestuur blijft hoog op de agenda van de directie en Raad van Commissarissen van De Surinaamsche Bank. In dit kader heeft de bank een Corporate Governance Code. De visie van de bank komt tot uitdrukking in haar kernwaarden: Open, Verantwoordelijk en Ambitieux. Deze kernwaarden zijn leidend in het beleid van de bank.

Op basis van de principes van goed ondernemingsbestuur is de ondernemingsstructuur ingericht met een directie die verantwoordelijk is voor de sturing van de organisatie en de Raad van Commissarissen die een toezichthoudende rol vervult.

Directieleden worden benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op voordracht van de Raad van Commissarissen en na goedkeuring van de Centrale Bank van Suriname.

Raad van Commissarissen

Conform de Corporate Governance Code bestaat de Raad van Commissarissen uit minimaal vijf leden. De leden van de Raad van Commissarissen worden benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Voor de benoeming van commissarissen is goedkeuring van de Centrale Bank van Suriname vereist. De Raad van Commissarissen heeft een drietal commissies benoemd uit haar midden:

- Audit Committee
- Risk Committee
- Selectie-, Aanstellings- en Remuneratiecommissie

Deze commissies adviseren de Raad van Commissarissen met betrekking tot specifieke deeltaken.

DSB | Profielen

Raad van Commissarissen

Drs. Erwin Emanuels (68) | *President-Commissaris*

- Is benoemd tot lid van de Raad van Commissarissen van De Surinaamsche Bank N.V. in 2019 en vervult de rol van President-Commissaris
- Is voorzitter van de Selectie-, Aanstellings- en Remuneratiecommissie
- Is vanaf 2011 Chief Executive Officer van TBL Multiplex
- Eigenaar/Senior Consultant N.V. Homeplan Consultancy and Coaching. Gespecialiseerd in organisatieontwikkeling en coaching
- Heeft een doctorale graad in sociale wetenschappen
- Van 1995 – 1998 Lid van de Raad van Commissarissen van N.V. C. Kersten & Co.
- Van 1998 – 2002 directeur van Hotel Krasnapolsky
- Van 2002 – 2009 directeur van Vensur N.V.
- Vanaf 2011 lid van het Nationaal Orgaan voor Accreditatie (NOVA) voor het hoger en universitair onderwijs voor Suriname

Drs. Waddy Sowma (64) | *Commissaris*

- Is lid van de Raad van Commissarissen van De Surinaamsche Bank N.V. vanaf 2018
- Is lid van de Audit Committee en lid van de Risk Committee
- Eigenaar van twee kledingzaken in Paramaribo
- Financieel adviseur van familiebedrijven
- Voormalig bestuurslid van Vereniging Surinaams Bedrijfsleven
- Van 2012 tot 2016 voorzitter van het bestuur van de Vereniging van Economisten Suriname
- Heeft van 1986 tot en met 1989 bij De Surinaamsche Bank N.V. gewerkt als corporate loan officer
- Vanaf 2005 voorzitter van de Toezicht commissie IFONS
- Heeft een doctorale graad in economie van de Katholieke Hogeschool Tilburg

Drs. Stanley Mathura QT (60) | *Commissaris*

- Is lid van de Raad van Commissarissen van De Surinaamsche Bank N.V. vanaf 2019
- Is lid van de Audit Committee en lid van de Risk Committee
- Is vanaf 2004 tot aan zijn pensionering in 2019 directeur geweest van Surichange Bank N.V.
- Heeft meer dan 20 jaar ervaring in de bancaire sector
- Van 2001 tot en met 2010 parttime docent Geld, Krediet en Bankwezen bij de Universiteit van Suriname
- Heeft een doctorale graad in Economie en Geld, Krediet en Bankwezen van de Katholieke Universiteit Brabant

Robert Kasanrawi MBA, MMA (55) | Commissaris

- Is benoemd tot lid van de Raad van Commissarissen van De Surinaamsche Bank N.V. in 2019
- Is voorzitter van de Audit Committee en lid van de Selectie-, Aanstellings- en Remuneratiecommissie
- Is vanaf 2018 onderdirecteur Finance bij Self Reliance N.V.
- Van 2005 tot en met 2016 financial manager en managing director bij CKC Motors Co N.V.
- Heeft een mastergraad in Business Administration van Maastricht School of Management met specialisatie Management & Competitive Strategy
- Heeft een mastergraad in Management Accounting van Maastricht University

Ir. Angela Sardjoe (35) | Commissaris

- Is lid van de Raad van Commissarissen van De Surinaamsche Bank N.V. vanaf 2019
- Is voorzitter van de Risk Committee
- Is lid geweest van het Bestuur van de Anton de Kom Universiteit van Suriname (2018–2019)
- Is vanaf 2017 verbonden aan Assuria N.V. als Group Enterprise Risk Manager
- Heeft van 2011 tot 2017 bij Hakrinbank N.V. gewerkt als Account Manager Credits, Risk Manager en Head Risk Management Department
- Heeft van 2007 tot 2011 investment en actuariële functies vervuld bij Hewitt Associates, Nationale Nederlanden en Aegon
- Heeft Technische Wiskunde gestudeerd aan de Technische Universiteit Delft, met als afstudeer-richting Applied Mathematics; Probability, Risk & Statistics

Directie

Ir. René van Rooij (57) – Chief Operations Officer

- Trad in oktober 2016 in dienst van De Surinaamsche Bank N.V. als Chief Operations Officer
- Benoemd tot statutair directeur per 28 juni 2018
- Heeft meer dan 25 jaar ervaring in de bancaire sector, zowel lokaal als internationaal
- Is President-Commissaris van Banking Network Suriname N.V.
- Heeft een doctorale graad in bedrijfskunde van de Technische Universiteit Eindhoven met als specialisatie Marketing en Strategische beleidsvorming

DSB | Vijf jaar geconsolideerde kerncijfers

In duizenden SRD m.u.v. de gegevens per aandeel	2018	2017	2016	2015	2014
Resultaten					
Rentemarge	182.019	219.494	187.737	178.070	197.045
Overige baten	87.240	126.675	62.946	47.923	42.489
Totale baten	269.259	346.169	250.683	225.993	239.534
Bedrijfslasten	185.076	191.406	168.713	119.260	126.843
Voorziening kredietrisico's	140.352	141.214	269.653	59.547	28.011
Bedrijfsresultaat vóór belastingen	(56.169)	13.549	(187.683)	47.186	84.680
Nettoresultaat	(56.169)	10.064	(190.768)	30.578	54.429
Dividend: in contanten	-	-	-	9.629	21.638
stock dividend	-	-	-	48	-
Balans					
Liquide middelen	1.316.536	668.093	743.423	741.835	465.482
Vorderingen op bankiers	415.906	432.944	312.525	1.008.942	764.643
Obligaties en overige beleggingen	2.974.089	2.660.870	2.642.893	211.326	110.405
Kredieten	2.529.166	3.099.778	3.276.577	2.489.981	2.201.680
Overige activa	217.045	322.738	534.053	441.739	541.015
Eigen vermogen (vóór resultaatbestemming)*	269.064	167.678	203.461	366.784	339.884
Schulden aan bankiers	173.940	110.792	136.103	79.667	78.330
Toevertrouwde middelen	6.576.185	6.489.835	6.762.525	4.089.115	3.459.445
Overige passiva*	433.553	416.118	407.382	338.257	205.566
Balans totaal	7.452.742	7.184.423	7.509.471	4.893.823	4.083.225
Ratio's (in %)					
Return on Equity*	(25,7)	5,4	(66,9)	8,7	17,8
Return on Assets	(0,8)	0,1	(3,1)	0,7	1,4
Exploitation ratio	145,5	180,9	148,6	190,0	189,0
Verhouding personeelskosten/baten	35,3	29,8	36,7	31,9	32,4
Verhouding personeelskosten/lasten	29,2	31,0	21,0	40,3	50,1
Winratio	31,3	44,7	32,7	47,2	47,0
Solvabiliteitsratio	8,18	4,38	0,7	10,3	11,4
Gegevens per aandeel*					
Aantal uitstaande aandelen	37.225.335	10.104.462	10.104.462	9.744.236	9.254.400
Nettowinst/ Verlies per aandeel	(1,51)	1,00	(18,88)	3,18	6,34
Dividend per aandeel: contant	-	-	-	1,00	2,52
in aandelen	-	-	-	0,05	-
in waarde	-	-	-	2,79	2,52
Dividend pay out ratio (in %)	-	-	-	31,65	39,75
Eigen vermogen*	7,23	16,59	20,14	37,64	39,57
Beurskoers per ultimo	9,00	47,75	52,00	37,50	56,00
Price/earning ratio	(5,96)	47,94	(2,75)	11,81	8,84
Aantal medewerkers	475	484	496	472	431

* Cijfers aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

DSB | Verslag van de directie

Macro-economische beschouwing

Na de recessie van 2014–2016, met als dieptepunt een inkrimping van de economische bedrijvigheid met 5,6% in 2016, kwam de economie in 2017 op een positief groeipad terecht. Volgens het Algemeen Bureau voor de Statistiek groeide de economie in 2017 met 1,7%. De economische groei voor 2018 wordt door de Stichting Planbureau Suriname geschat op circa 1,9%. De groei in 2018 is bewerkstelligd door een productietoename in met name de mineralensector, te weten de (geraffineerde) olie- en goudsector. Voorts is een bescheiden herstel van de groei van de niet-minerale sectoren (exclusief de overheid) merkbaar. Het economische herstel kwam ook tot uitdrukking in de stabiele wisselkoers van de SRD ten opzichte van de USD en afnemende inflatie in 2017 en 2018.

De lopende rekening van de betalingsbalans vertoonde per ultimo 2018 een tekort van USD 188,9 miljoen, wat een verslechtering is in vergelijking met het tekort in 2017 (US\$ 1,7 miljoen). Deze neerwaartse ontwikkeling is voornamelijk het resultaat van een verslechtering op de goederen- en dienstenrekening, gevolgd door de inkomensrekening. De stijging van de importwaarde van goederen (16,1%) overtrof de toename van de exportwaarde van goederen (4,6%), wat resulteerde in een afname van het saldo op de goederenrekening (18,5%). De stijging van de exportwaarde van goederen was het gevolg van een groter exportvolume van goud, en stijgende wereldmarktprijzen van zowel goud als olie. Het exportvolume van olie vertoonde juist een daling gedurende 2018.

De importwaarde van goederen steeg als gevolg van volume- en prijstoenames. De importen van investeringsgoederen (in het bijzonder voor de mijnbouwsector) namen toe met 16,2%, terwijl een bescheiden groei van de import van consumptiegoederen van circa 2,2% merkbaar was. Dit is een voorzichtige indicatie dat de koopkracht in het afgelopen jaar minder is afgenomen.

Het tekort op de dienstenrekening nam toe met 20,1%, voornamelijk vanwege een sterke stijging van de uitgaven van de mijnbouwsector (15,7%) die verband houden met handels- en technische diensten. De ontvangsten stegen echter in mindere mate (7,0%) voornamelijk uit hoofde van het reisverkeer. Het tekort op de inkomensrekening nam eveneens toe met 0,4% ten opzichte van het vorig boekjaar. Dit was mede het gevolg van een netto uitstroom van kapitaal in de vorm van directe investeringen. In tegenstelling tot de bovengenoemde deelrekeningen verbeterde het saldo van de inkomensoverdrachten rekening van US\$ 99,7 miljoen in 2017 naar US\$ 102,7 miljoen in 2018. Het land ontving ongeveer US\$ 3,0 miljoen meer aan netto buitenlandse geldovermakingen in 2018 ten opzichte 2017. Deze verbetering was echter niet voldoende om het toenemend tekort op de overige deelrekeningen te compenseren.

De netto kapitaalinstroom vanuit de financiële rekening was wel ruimschoots voldoende om het tekort op de lopende rekening te compenseren en zelfs te resulteren in een toename van de internationale reserves. De mijnbouwsector, die voor bijkans 60% wordt gedomineerd door buitenlandse investeerders, was de grote veroorzaker van de verslechtering van de lopende rekening, waarbij evenwel vermeld moet worden dat zij zelfvoorzienend is in haar deviezenbehoefte. De financiële rekening van de betalingsbalans registreerde ultimo 2018 in een netto kapitaalinstroom van USD 369,9 miljoen, die het gevolg is van buitenlandse leningen voor rekening van de private sector (met name Staatsolie Maatschappij Suriname N.V. (Staatsolie)) en de overheid en directe buitenlandse investeringen. Staatsolie ging in mei 2018 ertoe over haar schulden te herfinancieren middels een lening van USD 625,0 miljoen bij een consortium van internationale en lokale banken.

De ontwikkelingen op de lopende rekening en de financiële rekening van de betalingsbalans resulteerden in een stijging van de internationale reserves met USD 156,3 miljoen tot USD 580,7 miljoen; equivalent aan een importdekking van 3,3 maanden. Indien de importen van de mijnbouwsector buiten beschouwing worden gelaten, resulteert dit in een importdekking van 4,8 maanden. Door de gunstige ontwikkelingen op de financiële rekening was er in zekere mate sprake van vreemde valuta instromen die hebben bijgedragen tot wisselkoersstabiliteit en een verdere daling van de jaareinde-inflatie tot 5,4% in 2018.

Op het gebied van de staatsfinanciën is het de overheid gelukt haar gecommitteerde financieringstekorten in de afgelopen jaren terug te brengen van circa 10,6% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) in 2016 tot circa 9,2% in 2017. In 2018 wordt het tekort geschat op circa 7,9% van het BBP.

In de afgelopen jaren werden overheidstekorten veelal gefinancierd door het aangaan van buitenlandse leningen. De grote tekorten hebben ertoe geleid dat de schuldpositie van de staat sterk gestegen is tot circa USD 2,5 miljard per ultimo 2018. In 2018 ontving de overheid USD 337,5 miljoen van Staatsolie voor de vervroegde aflossing van een schuldverplichting van USD 261,5 miljoen en USD 76 miljoen voor de aankoop van het overheidsaandeel in de Merian mijn. De overheid heeft delen van deze middelen besteed aan de aflossing van haar schulden en de accumulatie van de internationale reserves.

In 2018 zette de Centrale Bank van Suriname het krappe monetaire beleid van de afgelopen twee jaar voort door het geldaanbod te beheersen, om zo de wisselkoers en inflatie te beïnvloeden. Uit hoofde van de Memorandum of Understanding tussen de monetaire autoriteiten, werden in 2018 geen voorschotten aan de overheid verstrekt. De totale kredietverlening door de bancaire sector nam per saldo nauwelijks toe en steeg marginaal met 0,6% in nominale termen. De kredietverlening aan de overheid nam toe, terwijl de kredietverlening aan de private sector met circa 1,5% afnam. De aan banken toevertrouwde deposito's stegen met circa 8,6%.

In twee opeenvolgende jaren (2017 en 2018) is de economie verder gestabiliseerd met een middellange termijn groeivooruitzicht van circa 2% op jaarbasis. Er zijn echter risico's die de middellange termijn groeivoorzichten kunnen bedreigen. De groei van de wereld economie die een opleving meemaakte in 2017, begint tekenen van vertraging te vertonen door de handelsspanningen tussen de twee grootste economieën in 2018. Dit kan in de toekomst leiden tot verdere vertraging in de groei van de wereld economie en tot dalende wereldmarktprijzen.

Het bedrijf van de bank

Aandelenemissie en solvabiliteit

In 2017 heeft de bank investeringen in aandelen afgebouwd wat geleid heeft tot een positief resultaat en een verbetering van de solvabiliteit in dat jaar. Ook in 2018 heeft de bank verder gewerkt aan balanssanering. In dit kader is een grote stap gezet in de verbetering van de solvabiliteit door het versterken van het aandelenkapitaal middels een aandelenemissie.

De aandelenemissie heeft in het laatste kwartaal van 2018 plaatsgevonden. De aandelenemissie was volgetekend. Met deze emissie heeft de bank een bedrag van SRD 229 miljoen opgehaald ter versterking van haar kapitaal en daarmee de solvabiliteit verbeterd. Door de aandelenemissie is de aandeelhoudersverhouding gewijzigd en heeft de bank thans vier grootaandeelhouders die elk ongeveer 18% van het totaal aantal aandelen bezitten. Daarnaast is door de aandelenemissie het aantal aandeelhouders uitgebreid van 4.125 tot 4.679.

Naast de aandelenemissie is in 2018 veel aandacht besteed aan het verder opschonen van de kredietportefeuille.

Dienstverlening

Om onze klanten beter van dienst te kunnen zijn, is in juni 2018 het nieuwe kantoor te Maretraite geopend en is in januari 2019 de branch in de Hermitage mall uitgebreid. Daarnaast zijn nieuwe initiatieven ontplooid teneinde een ruimer gebruik van onze elektronische kanalen en snellere dienstverlening mogelijk te maken. De bank beoogt hiermee meer gemak aan de klanten te bieden en de wachttijden in de kantoren te verkorten. De resultaten van deze initiatieven zijn reeds merkbaar.

In 2018 is van start gegaan met het preferred banking concept gericht op gepersonaliseerde service aan klanten met een hoog (potentieel) omzet volume voor de bank. Er zijn meer initiatieven onderweg gericht op vergroting van gemak, snellere dienstverlening en betere klantbeleving.

Met het verbeterde Customer Contact Center (CCC) in combinatie met ons vernieuwd internet banking, wordt het bankieren voor de klant gemakkelijker gemaakt. Klanten kunnen via bankmail, e-mail of telefonisch in contact treden met CCC. Klanten hoeven voor veel zaken niet meer persoonlijk bij de bank te komen.

Steeds meer klanten maken gebruik van de diensten van het CCC. Het aantal contactmomenten in 2018 is ten opzichte van 2017 toegenomen met 230%. Rekening houdend met de verdere toename van Internet Banking gebruikers, is de verwachting dat het aantal contactmomenten met het CCC ook in 2019 verder zal toenemen. Van de contactmomenten in 2018 kon ruim 84% meteen door CCC worden afgehandeld zonder raadpleging van andere afdelingen.

Corporate Social Responsibility

Suriname Conservation Foundation (SCF)

DSB participeert sinds 2010 in het SCF Green Partnership Programma. De samenwerking tussen SCF en haar partners heeft als hoofddoel, vergroting van de bewustwording over bescherming van natuur en milieu. Deze partners zijn belangrijk voor SCF, omdat zij draagvlak bieden en helpen projecten te financieren die Suriname en de natuur ten goede komen. DSB steunt dit initiatief van harte daar dit past in het streven om een groene bank te worden. In maart 2018 is een co-financieringsovereenkomst met SCF ondertekend. DSB is hiermede één van de stakeholders die het Masters programma "Education & Research Sustainable Management of Natural Resources" aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname mee helpt bekostigen. Gedurende vier jaar worden verschillende bachelor afgestudeerden, die reeds werkzaam zijn als milieudeskundige, de gelegenheid geboden worden om de mastersopleiding te volgen.

Giving Back

In december 2017 is op initiatief van enkele DSB medewerkers het project "DSB Giving Back" weer opgestart en is aandacht besteed aan een viertal kindertehuizen. Eén van de projecten was het ontwikkelen van een ontruimingsplan voor een tehuis welke het instituut nodig had voor een subsidieaanvraag. Het ontruimingsplan welke samen met een erkende organisatie op dit vlak is opgezet, is in mei 2018 overhandigd. In het kader van DSB Giving Back is in mei 2018 ook een activiteit georganiseerd voor de Bond van Gepensioneerden in Overheidsdienst in de historische tuin van DSB.

Ondersteuning van goede doelen

DSB heeft in 2018 diverse goede doelen middels donaties ondersteund waaronder het initiatief van de Stichting Su Aid die fondsen inzamelde voor de Stichting voor het Kind.

DSB Kerstconcert

Ook in 2018 was het DSB Kerstconcert een groot succes. Duizenden bezoekers hebben op vrijdag 14 december kunnen genieten van een mooi en inspirerend kerstconcert.

Compliance

Compliance in het algemeen en in het bijzonder Anti Money Laundering (AML) en Combating Financing of Terrorism (CFT) zijn belangrijke aandachtsgebieden voor de bank. Het beleid op het gebied van compliance is verder aangescherpt zowel op nationale als internationale richtlijnen. Er is verder inhoud gegeven aan het trainen en het vergroten van het bewustzijn van de medewerkers op dit gebied.

Risicomanagement

Risicobeheer omvat de activiteiten rond de financiële en niet-financiële risico's van de bank. Het beleid voor het beheersen van risico's binnen DSB is gericht op:

- het identificeren en analyseren van risico's,
- het instellen van passende risiconormen en -controles,
- het bewaken van de risico's met inachtneming van vastgestelde limieten, en
- het vaststellen van beheersmaatregelen.

De bank identificeert als belangrijkste risicogebieden: krediet-, markt- en operationele risico's. Het beleid, de beheersmaatregelen en de monitoring met betrekking tot deze risico's zijn in 2018 verder aangescherpt.

Nadere aandacht is besteed aan het verder inbedden van een alomvattende risicocultuur binnen de bank en er is verder inhoud gegeven aan het trainen en het vergroten van het risicobewustzijn van de medewerkers.

Ook in 2018 is nadrukkelijk aandacht besteed aan het verder saneren en daar waar noodzakelijk voorzien van potentiële verliezen in de kredietportefeuille.

Interne beheersing

De interne beheersing geschiedt aan de hand van het vastgestelde beleid welke uitgewerkt is in processen en werkinstructies. Deze processen en werkinstructies zijn bedoeld om eenduidig vast te leggen op welke wijze activiteiten optimaal dienen te worden uitgevoerd.

Deze processen en werkinstructies worden getoetst aan criteria van betrouwbaarheid en dienstverlening. Tevens wordt regelmatig vastgesteld of conform deze vastgelegde procedures wordt gewerkt, teneinde risico's te mitigeren. Op deze wijze geven we invulling aan een interne beheersing die noodzakelijk is voor een professionele financiële instelling.

Digitale kanalen

In 2018 is de reeds in 2017 ingezette strategische richting van digitalisering voortgezet door het verbeteren van de dienstverlening aan klanten met de inzet van digitale kanalen.

Internet en Mobile Banking zijn geoptimaliseerd en met succes verder uitgerold in de markt. In belangrijke particuliere segmenten is deze nieuwe manier van bankieren substantieel toegenomen. Ook binnen de zakelijke segmenten is digitaal bankieren volledig geïntroduceerd en momenteel wordt samen met onze klanten gewerkt aan optimaal gebruik hiervan. Dit leidt tot enerzijds efficiency verhoging voor de bank en anderzijds vergroting van het gemak voor onze klanten.

Het afgelopen jaar zijn diverse initiatieven gestart voor uitbreiding van de dienstverlening aan klanten. Te noemen zijn de uitbreiding van de dienstverlening via onze ATM's, verbetering van onze creditcard en snellere dienstverlening aan klanten door gebruik van robotapplicaties. Tevens is een digitaliseringstraject gestart waarbij beschikbaarheid en volledigheid van klant-informatie wordt verbeterd.

Human resources

In 2018 is een nieuw performance management systeem geïntroduceerd. Middels dit systeem wordt gewerkt aan het verhogen van de performance van onze medewerkers aan de hand van vier aandachtsgebieden, te weten:

1. Kostenverlaging/waardevermeerdering
2. Verbetering van klantbeleving
3. Verbetering van interne beheersing
4. Ontwikkeling & groei

In 2019 en volgende jaren zal worden gewerkt aan het verder verhogen van de performance van de medewerkers ten aanzien van de genoemde aandachtsgebieden.

Gedurende 2018 hebben 101 medewerkers de training Module Bancaire Sector of Module Financiële Dienstverlening of een WO/HBO opleiding afgerond.

Kerncijfers medewerkers

	2018	2017
Aantal medewerkers jaar ultimo	475	484
Verhouding man/vrouw	184/291	185/299
Trainingskosten	2,7 Mln	1,9 Mln
Ziekteverzuim	2,77%	3,87%
Instroom	20	14
Uitstroom (inclusief gepensioneerden)	29	26
Aantal uitzendkrachten	18	18

Jubilarissen en gepensioneerden

In het verslagjaar waren er 23 medewerkers met een bijzonder aantal dienstjaren en zijn 12 medewerkers gepensioneerd.

Financiële resultaten over 2018

Algemeen

Het geconsolideerde bedrijfsresultaat van de bank over 2018 is gedaald van positief SRD 10 miljoen over 2017 naar negatief SRD 56 miljoen over 2018. Dit resultaat is in lijn met het verwachte resultaat zoals vermeld in de aandelenprospectus van 2018. Voor een goede vergelijking moeten we er rekening mee houden dat er in het 2017 resultaat een incidentele baat was opgenomen van SRD 63,2 miljoen in verband met de verkoop van diverse aandelen. Dit is het derde achtereenvolgende jaar dat er in verband met kredieten met een slecht risico profiel uitzonderlijk hoge kredietvoorzieningen getroffen moeten worden. Vanaf 2016 is inmiddels SRD 551 miljoen als voorzieningslast genomen in verband met de slechte kredietportefeuille.

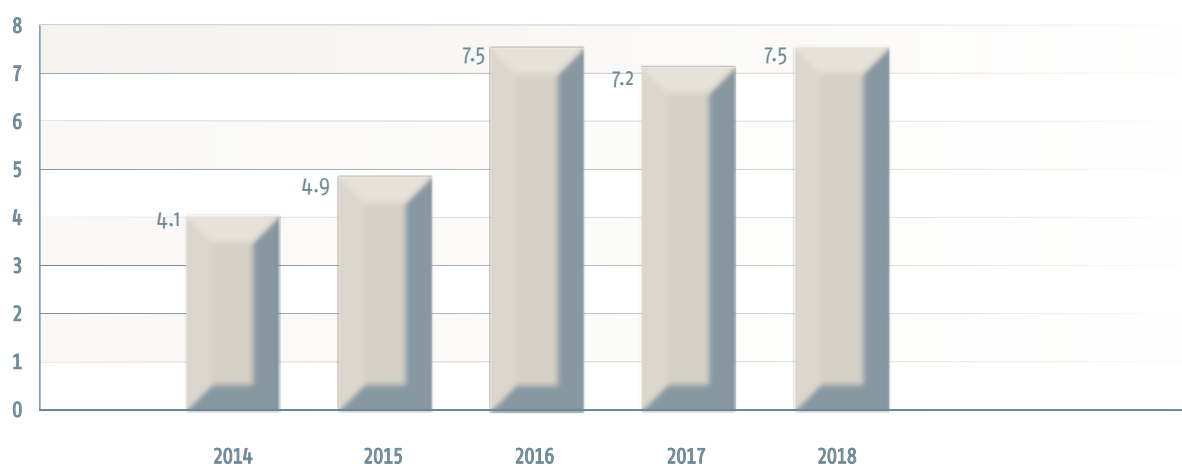
Vanwege het negatief resultaat en de solvabiliteitsratio per ultimo 2018 die niet op het gewenste niveau is zal over het boekjaar 2018 geen dividend worden uitgekeerd.

De jaarrekening

Geconsolideerde balans

Het geconsolideerde balanstotaal is gestegen naar SRD 7,5 miljard per 31 december 2018 (31 december 2017: SRD 7,2 miljard). Gedurende 2018 heeft de bank verder gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van de balans inclusief de kredietportefeuille. De kredietverlening is afgenomen met SRD 571 miljoen in verband met sanering van de kredietportefeuille en kredietbeperking.

Grafiek 1 | Geconsolideerd balanstotaal (x SRD 1 miljard)

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

Het operationeel resultaat is SRD 70,6 miljoen lager ten opzichte van 2017. Na de toevoeging aan de kredietvoorzieningen van SRD 140,4 miljoen rest een resultaat vóór belasting van negatief SRD 56,2 miljoen (2017: positief SRD 10,0 miljoen).

Bij de bepaling van de kredietvoorzieningen is rekening gehouden met de geconditioneerde overgangsregeling van de Centrale Bank van Suriname. De kredietvoorzieningen per 31 december 2018 zijn vastgesteld op 75% van de berekende voorziening conform richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname.

Ontwikkeling van de rentemarge

De rentemarge is met 17% afgenomen van SRD 219,5 miljoen naar SRD 182 miljoen. De ontwikkeling van de rentemarge kan verklaard worden door een sterkere afname van de rentebaten (SRD -61,8 miljoen) dan de rentelasten (SRD -24,3 miljoen) als gevolg van de afname van de kredietportefeuille.

Provisie en overige opbrengsten

De provisie opbrengsten bedroegen over 2018 SRD 71,9 miljoen (2017: SRD 62,4 miljoen). Deze bestonden uit provisies, commissies en tarieven die voor diensten van de bank in rekening worden gebracht. De overige opbrengsten zijn afgenomen van SRD 66,9 miljoen naar SRD 4,0 miljoen. Deze afname houdt verband met een incidentele baat ad SRD 63,2 miljoen in verband met de verkoop van diverse aandelen in 2017.

Lasten

De totale bedrijfslasten zijn afgenomen van SRD 191,4 miljoen in 2017 naar SRD 185,1 miljoen in 2018. De personeelskosten zijn afgenomen met 7,9% en de overige beheerkosten met 2,1%. De afname in personeelskosten wordt met name veroorzaakt door een vrijval van voorzieningen voor post employment benefits. De overige beheerskosten zijn lager in verband met kostenbesparingsmaatregelen.

Toekomst

De verbeterde interne beheersing en het risicomanagement leiden ertoe dat er geen nieuwe risico's worden geaccepteerd die niet binnen de voor ons acceptabele norm liggen en dat bestaande risico's adequaat worden beheerst.

Met de vanaf 2016 getroffen kredietvoorzieningen is het overgrote deel van de kredietrisico's inmiddels voorzien en is een ruim deel afgewikkeld ten laste van de getroffen voorziening. Toegegeven moet worden dat er ontwikkelingen zijn die het niveau van de kredietvoorzieningen en daarmee het resultaat van het lopend jaar in belangrijke mate zou kunnen beïnvloeden. Wij gaan door een moeilijke fase, doch gelet op de reeds genomen verliezen en het verbeterde risicomanagement en verbeteringen welke in de dienstverlening worden doorgevoerd, verwachten wij de winstgevendheid van de bank te herstellen.

Dankwoord

De directie spreekt haar oprechte dank uit aan de medewerkers van de bank en aan de Raad van Commissarissen. Tevens dankt de directie de aandeelhouders en de klanten van DSB voor hun vertrouwen.

Paramaribo, 12 september 2019

De directie

Ir. René van Rooij
Chief Operations Officer

DSB | Jaarrekening 2018

Vennootschappelijke balans vóór resultaatbestemming per 31 december 2018

(In duizenden SRD)	2018	2017
ACTIVA		
Kasmiddelen	1.316.531	668.079
Vordering op bankiers	415.906	432.944
Obligaties en overige beleggingen	2.974.089	2.660.870
Kredieten:		
- Aan de overheid	330.582	328.729
- Aan de private sector	2.198.584	2.771.049
Aandelen	3.053	3.053
Deelneming	9.054	1.838
Onroerende goederen en bedrijfsmiddelen	116.383	119.177
Overige activa	36.925	69.335
Overlopende activa	46.374	125.547
	7.447.481	7.180.621
PASSIVA		
Schulden aan bankiers	173.940	110.792
Toevertrouwde middelen:		
- Spaarrekeningen	2.235.211	2.108.698
- Termijndeposito's	1.824.172	2.058.970
- Rekening-courant	2.516.802	2.322.167
Overige schulden	124.678	116.196
Overlopende passiva	145.617	133.933
Voorzieningen	83.197	87.487
Achtergestelde obligatielening (8,5% USD)	74.800	74.700
	7.004.477	6.902.151
Kapitaal	3.723	1.010
Algemene reserve*	9.604	73.667
Agioreserve	268.409	46.538
Herwaarderingsreserve	34.443	34.561
Reserve deelneming	9.054	1.838
Resultaat verslagperiode	(56.169)	10.064
	269.064	167.678
	7.447.481	7.180.621
Niet uit de balans blijvende vorderingen uit hoofde van:		
Gestelde garanties	101.635	112.742
Documentaire kredieten	90.489	97.641
Overige financiële instrumenten	(155.422)	(152.070)

* Cijfers aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018

(In duizenden SRD)	2018	2017
BATEN		
Rentebaten	371.699	431.924
Rentelasten	189.953	211.245
Rentemarge	181.746	220.679
Opbrengsten uit aandelen en deelnemingen	(10.599)	7.454
Provisie opbrengsten	59.367	47.034
Overige opbrengsten	2.508	66.963
Resultaat uit financiële transacties	13.074	(5.517)
Totale baten	246.096	336.613
LASTEN		
Personeelskosten	90.742	99.150
Overige beheerskosten	67.954	69.418
Afschrijvingen	21.089	17.767
Bedrijfslasten	179.785	186.335
Operationeel resultaat	66.311	150.278
Dotatie voorziening kredietrisico's	(122.480)	(140.214)
Bedrijfsresultaat vóór belastingen	(56.169)	10.064
Belastingen	-	-
Resultaat ná belasting	(56.169)	10.064

Geconsolideerde balans vóór resultaatbestemming per 31 december 2018

(In duizenden SRD)	2018	2017
ACTIVA		
Kasmiddelen	1.316.536	668.093
Vorderingen op bankiers	415.906	432.944
Obligaties en overige beleggingen	2.974.089	2.660.870
Kredieten:		
– Aan de overheid	330.582	328.729
– Aan de private sector	2.198.584	2.771.049
Aandelen	3.053	3.053
Deelneming	9.054	1.838
Onroerende goederen en bedrijfsmiddelen	116.387	119.183
Overige activa	42.177	73.117
Overlopende activa	46.374	125.547
	7.452.742	7.184.423
PASSIVA		
Schulden aan bankiers	173.940	110.792
Toevertrouwde middelen:		
– Spaarrekeningen	2.235.211	2.108.698
– Termijndeposito's	1.824.172	2.058.970
– Rekening-courant	2.516.802	2.322.167
Overige schulden	106.690	114.068
Overlopende passiva	145.617	133.933
Voorzieningen	106.446	93.417
Achtergestelde obligatielening (8,5% USD)	74.800	74.700
	7.009.738	6.905.953
Kapitaal	3.723	1.010
Algemene reserve*	9.604	73.667
Agioreserve	268.409	46.538
Herwaarderings reserve	34.443	34.561
Reserve deelneming	9.054	1.838
Resultaat verslagperiode	(56.169)	10.064
	269.064	167.678
	7.452.742	7.184.423
Niet uit de balans blijvende verplichtingen uit hoofde van:		
Gestelde garanties	101.635	112.742
Documentaire kredieten	90.489	97.641
Overige financiële instrumenten	(155.422)	(152.070)

* Cijfers aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018

(In duizenden SRD)	2018	2017
BATEN		
Rentebaten	371.699	433.486
Rentelasten	189.680	213.992
Rentemarge	182.019	219.494
Opbrengsten uit aandelen en deelnemingen	(1.637)	1.876
Provisie opbrengsten	71.855	62.463
Overige opbrengsten	3.959	66.963
Resultaat uit financiële transacties	13.063	(4.627)
Totale baten	269.259	346.169
LASTEN		
Personeelskosten	95.099	103.261
Overige beheerskosten	68.885	70.375
Afschrijvingen	21.092	17.770
Bedrijfslasten	185.076	191.406
Operationeel resultaat	84.183	154.763
Dotatie voorziening kredietrisico's	(140.352)	(141.214)
Bedrijfsresultaat vóór belastingen	(56.169)	13.549
Inkomstenbelasting	-	3.485
Resultaat ná belasting	(56.169)	10.064

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018

(In duizenden SRD)	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat vóór belastingen	(56.169)	13.549
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	21.092	17.770
Voorzieningen*	13.029	1.640
Verkoopresultaat beleggingen in aandelen	-	(66.438)
Mutatie algemene reserve*	(74.245)	-
Rentemarge	(182.019)	(219.494)
	(278.312)	(252.973)
Veranderingen in werkkapitaal		
Mutatie vorderingen op banken	17.038	(120.419)
Mutatie obligaties en overige beleggingen	(313.219)	(17.977)
Mutatie kredietverlening	570.612	176.799
Mutatie overige activa	30.940	198.954
Mutatie schulden aan banken	63.148	(25.311)
Mutatie toevertrouwde middelen*	86.350	(272.690)
Mutaties kortlopende schulden	-	(6.382)
Mutatie overige schulden	(3.936)	(846)
	450.933	(67.872)
Betaalde inkomstenbelastingen	(3.438)	(2.424)
Ontvangen rente*	450.872	401.042
Betaalde rente	(177.996)	(219.611)
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	720.371	111.135
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa (netto)	(18.296)	(38.072)
Desinvestering in aandelen	-	66.945
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten	(18.296)	28.873
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie langlopende leningen	-	(36.264)
Achtergestelde obligatielening	100	74.700
Mutatie aandelenkapitaal (nominaal)	2.713	-
Agio uit aandelenemissie	221.871	-
Betaald dividend	(4)	(802)
Netto kasstroom uit financieringsactiviteiten	224.680	37.634
Mutatie liquide middelen	648.443	(75.330)
Liquide middelen begin van het boekjaar	668.093	743.423
Liquide middelen einde van het boekjaar	1.316.536	668.093

*Vergelijkende cijfers aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

Mutatiestaat eigen vermogen over de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018

(In duizenden SRD)	2018	2017
Beginsaldo per 1 januari*	167.678	203.461
Correctie beginvermogen	(21.734)	(2.217)
Beginsaldo ná correctie	145.944	201.244
Correcties ten laste:		
Rentecorrectie voorgaande jaren	(26.886)	-
Afwaardering DAVG N.V.	(18.459)	(3.179)
Vrijval verkoop aandelen		(42.577)
Vrijval onroerend goed DAVG a.g.v. minderheidsbelang DSB in DAVG	-	(50.983)
Vrijval desinvestering gebouwen		(185)
Resultaat verslagperiode	(56.169)	10.064
	(101.514)	(86.860)
Correcties ten gunste:		
Mutatie stelsel wijziging DAVG	-	49.763
Vrijval voorzieningen latente belastingen a.g.v. niet uitgekeerd dividendfondsen	-	3.161
Vervallen dividend (cash & interim dividend)		145
Kapitaal (emissie)	2.713	-
Agio (emissie)	221.871	-
Perpetuele obligatielening	50	225
	224.634	53.294
Eigen vermogen per 31 december	269.064	167.678

*Cijfers aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

DSB | Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2018

Vaststelling jaarrekening

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft op 12 juli 2018 de jaarrekening 2017 vastgesteld conform het jaarverslag d.d. 28 juni 2018.

Algemene informatie

De Surinaamsche Bank N.V. opgericht in 1865 en gevestigd in Suriname is een naamloze vennootschap naar Surinaams recht. Het adres van de statutaire zetel van De Surinaamsche Bank N.V. is Henck Arronstraat 26-30 te Paramaribo. De Surinaamsche Bank N.V. is de moedermaatschappij van de Surinaamse Trustmaatschappij N.V., de Surinaamse Computer Maatschappij N.V. en de Financieringsmaatschappij Paramaribo N.V. Daarnaast heeft De Surinaamsche Bank N.V. een belang van 49% in DSB Assuria Vastgoed Maatschappij N.V.

De Surinaamse Computer Maatschappij N.V. en de Financieringsmaatschappij Paramaribo N.V. zijn lege N.V.'s.

De toelichting op de jaarrekening 2018 heeft betrekking op de vennootschappelijke en de geconsolideerde financiële overzichten.

Schattingen, aannames en veronderstellingen

Voor het opmaken van de jaarrekening zijn schattingen, aannames en veronderstellingen gehanteerd die van invloed zijn op de verantwoorde bedragen. Het gaat in het bijzonder om de gebruiksduur en restwaarde van onroerend goed en bedrijfsmiddelen, de taxaties van onroerend goed, bijzondere waardeverminderingen van activa, de omvang van de voorziening voor kredietrisico's en de voorzieningen die zijn opgenomen onder de passiva in de balans. De schattingen, aannames en veronderstellingen die zijn gemaakt, zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis, ervaring uit het verleden en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De werkelijke resultaten kunnen echter afwijken van de gemaakte schattingen. Schattingen, aannames en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Schattingswijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien als de wijzigingen alleen op deze periode betrekking hebben. Als de schattingswijziging ook betrekking heeft op toekomstige perioden vindt wijziging prospectief plaats in de relevante perioden.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving, uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

International Standards for Financial Reporting

Op 24 september 2017 is de "Wet op de Jaarrekening" in werking getreden na goedkeuring door de Nationale Assemblée. Voor organisaties van openbaar belang, waaronder kredietinstellingen, dient de jaarrekening met ingang van 2020 te voldoen aan de uitgebreide International Standards for Financial Reporting ("IFRS"). De eerste toepassing van de standaard "IFRS 1- First Adoption" vereist dat de vergelijkende cijfers van DSB op transitiedatum 1 januari 2019 worden aangepast van de huidige algemene grondslagen voor jaarverslaggeving naar IFRS.

In het verslagjaar 2018 is een aanvang gemaakt met de voorbereiding voor implementatie van

IFRS bij DSB middels de instelling van een IFRS transitie project. De voortgang wordt gemonitord en gefaciliteerd door een stuurgroep, waarin leden van de directie zitting hebben. Inmiddels heeft een initiële gap-analyse plaatsgevonden door identificatie van verschillen tussen de huidige algemene grondslagen voor jaarverslaggeving en IFRS. In januari 2019 is gestart met een gefaseerde kennisoverdracht van toepassing van de nieuwe standaarden middels trainingen aan het personeel. De kwantitatieve en kwalitatieve evaluatie van de verschillen voortgekomen uit de initiële gap-analyse worden uitgevoerd volgens een toegewezen taak-schema en beoordeeld door de interne audit afdeling, ondersteund door een externe consultant.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partijen. Ook de statutaire directie, andere sleutelfunctionarissen in het management van de vennootschap, leden van de Raad van Commissarissen en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Het beleid van de bank is dat transacties met verbonden partijen 'at arms length' plaatsvinden.

Presentatie

De vennootschappelijke en geconsolideerde balansen zijn vóór verwerking van het voorstel resultaatbestemming. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders neemt volgens de statuten het besluit over de voorgestelde resultaatbestemming. Tenzij anders vermeld worden alle bedragen vermeld in duizenden SRD, de functionele en rapportage valuta.

Vergelijking vorig boekjaar

In deze verslagperiode zijn de vergelijkende cijfers per 31 december 2017 aangepast vanwege herrubriceringen. De geplaatste perpetuele obligatielening en de algemene reserve zijn aangepast vanwege een wijziging in de berekening van de afwaardering van de geplaatste perpetuele obligatielening. Als gevolg hiervan is het eigen vermogen per 31 december 2017 met SRD 12,9 miljoen toegenomen. De geplaatste perpetuele obligatielening is met hetzelfde bedrag afgenomen. Verder zijn in het boekjaar 2018 een aantal correcties op het beginvermogen doorgevoerd. Deze hebben betrekking op rente welke in voorgaande jaren onterecht was opgeboekt en in eerdere jaren in het resultaat van de betreffende periode verantwoord. De correctie op het beginvermogen bedraagt SRD 21,7 mln.

In overeenstemming met de richtlijn kredietclassificatie en voorzieningen van de Centrale Bank van Suriname is een totaalbedrag van SRD 26,9 miljoen aan niet-ontvangen rente uit voorgaande boekjaren wegens non-accrual leningen ten laste van de winstreserves gebracht. In 2018 heeft een omzetting van niet-ontvangen rente(vorderingen) in kapitaal DAVG plaatsgevonden voor SRD 18,5 miljoen.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio zoals is berekend conform de richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname is gestegen van 4,38% per ultimo 2017 naar 8,18% per ultimo 2018 als gevolg van een in 2018 gehouden aandelenemissie. De bank werkt eraan de solvabiliteit verder te verbeteren om binnen een redelijke termijn op het vereiste niveau te komen. Verder zullen toekomstige positieve resultaten bijdragen aan een verdere verbetering van de solvabiliteit.

Duurzame voortzetting van de bankactiviteiten

Het negatieve resultaat over 2018 houdt hoofdzakelijk verband met de verdere opschoning van de kredietportefeuille. Met de vanaf 2016 getroffen kredietvoorzieningen (2016 tot en met 2018: SRD 551 miljoen) is een groot deel van de kredietrisico's inmiddels voorzien. De oorzaak van de grote verliezen in de recente jaren is gelegen in de gemanifesteerde kredietrisico's in de

kredietportefeuille. Vanwege met name diverse grote kredieten met een hoog risicoprofiel en verdere verslechtering van de kredietwaardigheid van een deel van deze posten, zijn steeds grote additionele kredietvoorzieningen getroffen in 2016, 2017 en 2018.

Het hersteltraject in uitvoering is hoofdzakelijk gericht op:

- Verbetering van de solvabiliteit door kapitaalversterking en verbetering van de winstgevendheid;
- Verbetering van de interne beheersing door een verbeterd beleid en verbeterde procedures en versterking van de 2^e en 3^e lijn binnen onze organisatie (met name Risk Management-, Compliance- en Internal Audit afdeling);
- Verbetering van het kredietbeleid en kredietbeheer ter voorkoming dat er nieuwe kredieten worden verstrekt die niet voldoen aan de verscherpte acceptatienormen van de bank en om de bestaande kredietportefeuille zo goed mogelijk in de hand te houden;
- Terugdringen van de slechte kredieten door sanering en waar mogelijk herstructureren van probleemkredieten;
- Het reduceren van zeer grote kredietposten en kredieten in vreemde valuta in verband met het valutarisico;
- Kostenbesparing (sanering branches, reductie personeelskosten, efficiency verbetering en andere kostenbesparingen);
- Verbetering van de klantbeleving door bevordering van gemak voor klanten door met name inzet van digitale kanalen, vermindering van wachttijden en snellere dienstverlening;
- Diverse initiatieven gericht op groei in specifieke klantsegmenten.

De uitvoering van dit hersteltraject vordert gestaag. Diverse maatregelen ter beteugeling van de kredietrisico's en verbetering van risicobeheersing zijn getroffen. Het verbeterde risicomanagement leidt ertoe dat er geen nieuwe risico's worden geaccepteerd die niet binnen de voor ons acceptabele norm liggen en dat bestaande risico's beter worden beheerst. De solvabiliteitsratio is vanwege de succesvolle aandelenemissie op een hoger niveau (solvabiliteitsratio: 2017: 4,38%, 2018: 8,18%) en daarnaast is ook de liquiditeitspositie van de bank verbeterd. De bank beschikt over liquiditeitsbuffers. Diverse initiatieven in het kader van kostenbesparing en efficiency zijn in de afgelopen 2 jaar gerealiseerd waaronder sluiting van het hoofdkantoor en branch Kwatta op zaterdag. Het beter inzetten van onze digitale kanalen (geldopname van spaarrekening via ATM en verhoogde ATM daglimiet, Internet- en mobile banking) en diverse verbeteringen in processen en kostenbesparingsinitiatieven hebben geresulteerd in verbetering van efficiency en kostenverlaging.

De bank gaat voort op dit ingezette traject. De verbeteringen in de dienstverlening in samenhang met verwachte lagere kredietvoorzieningen in de toekomst en kostenbesparingsmaatregelen zullen leiden tot herstel van de winstgevendheid. Belangrijk is voorts dat de bank het vertrouwen blijft genieten van de klanten welke zij overigens ook in de meest woelige periode heeft kunnen behouden. Op grond hiervan heeft het management van de bank alle vertrouwen in een duurzame voortzetting van het bankbedrijf.

Grondslagen voor consolidatie

In de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening worden de cijfers verwerkt van de ondernemingen waarin DSB een belang heeft van minimaal 50%. In de consolidatie zijn in verband hiermee de deelnemingen in de Surinaamse Trustmaatschappij N.V., De Financieringsmaatschappij Paramaribo N.V. en de Surinaamse Computermaatschappij N.V. betrokken, waarvan de laatste twee lege N.V.'s betreffen. De activa en passiva en de resultaten van deze deelnemingen zijn voor 100% in de geconsolideerde balans respectievelijk de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen, na eliminatie van intergroepsverhoudingen.

Grondslagen van valuta omrekening

De activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de geldende bankkoers per balansdatum. De koersen voor USD en Euro op balansdatum bedroegen respectievelijk SRD 7,48 en SRD 8,31 (2017 respectievelijk SRD 7,47 en SRD 8,94). De koersverschillen die ontstaan bij de waardering en door afwikkeling van valutapositities worden in de resultatenrekening opgenomen onder resultaat uit financiële transacties. Dat geldt ook voor de resultaten die ontstaan bij de aan- en verkoop van vreemde valuta.

De koersverschillen welke ontstaan bij de waardering van de overige financiële instrumenten worden verwerkt in de balans als resultaten voortvloeiende uit toekomstige verplichtingen en vorderingen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Alleen die mutaties welke tot een wijziging in de kasmiddelen aanleiding hebben gegeven zijn in aanmerking genomen. Koersverschillen op de saldi van kasmiddelen in vreemde valuta worden in het kasstroomoverzicht verwerkt in het resultaat vóór belastingen.

Grondslagen van waardering

ACTIVA

Kasmiddelen

Hieronder vallen de wettige betaalmiddelen, zowel in lokale als vreemde valuta. Deze post omvat ook de verplichte kasreserves, die niet ter vrije beschikking staan. De kasmiddelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vorderingen op bankiers

Vorderingen op bankiers omvatten direct opeisbare vorderingen op binnenlandse en buitenlandse banken. Hiertoe behoren ook de vreemde valuta kasreserve middelen aangehouden bij buitenlandse banken, die niet ter vrije beschikking staan van DSB. De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Obligaties en overige beleggingen

Deze post omvat obligaties, beleggingen in schatkistpapier en termijndeposito's.

Obligaties

Obligaties betreffen de beleggingen in obligaties van buitenlandse banken, buitenlandse bedrijven, overheden en lokale bedrijven. Deze beleggingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Schatkistpapier

Hieronder zijn opgenomen schatkistpromessen, uitgegeven door de Centrale Bank van Suriname, gewaardeerd tegen de nominale eindwaarde per balansdatum. De looptijd is maximaal 12 maanden tegen een rentevoet van 15%, 12% en 8% per jaar afhankelijk van de looptijd (2017: 15% en 9%).

Termijndeposito's

Termijndeposito's betreffen de beleggingen bij buitenlandse banken. Deze beleggingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kredieten

Deze post omvat leningen aan consumenten en bedrijven, waaronder rekening-courantkredieten, aflopende leningen, huurkoopkredieten, hypotheekleningen en persoonlijke leningen. Waar nodig wordt een voorziening getroffen in verband met het risico van oninbaarheid, conform de richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname. Deze voorziening wordt in de balans in mindering gebracht op de post Kredieten.

Bij de bepaling van de kredietvoorzieningen is rekening gehouden met de geconditioneerde overgangsregeling van de Centrale Bank van Suriname. De kredietvoorzieningen per 31 december 2018 zijn vastgesteld op 75% van de berekende voorziening conform richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname. Deze overgangsregeling wordt tot 30 december 2020 afgebouwd.

Aandelen

Deze betreffen aandelen van BNETS N.V., TBL Multiplex N.V., Stadsherstel Suriname N.V. en overigen die zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde indien bekend.

Deelnemingen

De deelnemingen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per balansdatum, indien invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijk en financieel beleid. Dit betreft een minderheidsbelang (49%) in DSB-Assuria Vastgoedmaatschappij N.V. (DAVG). Assuria N.V. heeft sedert juli 2017 meerderheid van zeggenschap verkregen met 51% van het aandelenkapitaal. In 2018 hebben de aandeelhouders in de kapitaalsverhouding een kapitaalsinjectie gedaan van totaal SRD 55,9 miljoen om de solvabiliteit te verbeteren. Het aandeel van De Surinaamsche Bank (DSB) hierin bedroeg SRD 27,4 miljoen. Na balansdatum heeft terugwerkend naar 31 december 2018 een additionele schuldkijschelding door DSB plaatsgevonden voor SRD 7,7 miljoen. Verder heeft in 2018 een impairment plaatsgevonden voor SRD 40,6 miljoen van een terrein in Panaso N.V., een 100% deelneming van DAVG. De realiseerbare waarde van het terrein is bepaald aan de hand van de actuele marktwaarde. De potentiële overdracht van dit terrein is nimmer geëffectueerd.

Onroerende goederen en bedrijfsmiddelen

De bankgebouwen inclusief terreinen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde. De afschrijvingen op bankgebouwen vinden lineair plaats over de geschatte economische duur van 40 jaar (2,5% per jaar).

Veranderingen in de actuele waarde van gebouwen en terreinen worden ten gunste/laste van de herwaarderingsreserve gebracht, onder aftrek van een voorziening voor latente belastingverplichtingen bij gebouwen tegen het nominaal belastingtarief. De herwaarderingsreserve is afzonderlijk onder het eigen vermogen opgenomen.

De bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs verminderd met de lineaire afschrijvingen op basis van de geschatte economische levensduur. Voor inventaris is deze gebruiksduur gesteld op vijf jaar, voor transportmiddelen en personal computers op drie jaar en voor overige computerapparatuur op vier jaar.

Overige en overlopende activa

De overige activa en overlopende activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

PASSIVA

Schulden aan bankiers

De schulden aan bankiers omvatten de schulden aan binnenlandse banken korter dan 1 jaar en zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Toevertrouwde middelen

Hieronder zijn begrepen de rekening courant-, spaartegoeden en termijndepositogelden van klanten. Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overige schulden en overlopende passiva

Tenzij in het voorgaande anders vermeld, worden de overige schulden en overlopende passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden getroffen wanneer sprake is van een verplichting die voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden waarvan waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van de verplichting een uitstroom van economische middelen noodzakelijk is. Van deze verplichting wordt een betrouwbare schatting gemaakt. Dotaties en eventuele latere vrijvallen worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Onder voorzieningen zijn begrepen: voorzieningen voor latente belastingverplichtingen, voorzieningen voor post-employment benefits and other long-term employee benefits en overige specifieke risico's.

De voorziening latente belastingverplichtingen heeft betrekking op het verschil in waardering volgens de gehanteerde economische grondslagen en de fiscale grondslagen betreffende bankgebouwen en aandelen. Over het waarderingsverschil van de terreinen wordt geen latentie gevormd. De latente belastingverplichting wordt berekend tegen het geldende nominale tarief.

De post-employment benefits heeft betrekking op alle voorzieningen waarop reeds gepensioneerden recht hebben (ontleend aan het reglement inzake voorzieningen gepensioneerden van De Surinaamsche Bank N.V.), terwijl de post other long-term employee benefits betrekking heeft op de actieve medewerkers in dienst van de bank voor wie de voorzieningen opgebouwd dienen te worden conform de vigerende Collectieve Arbeidsovereenkomst.

Deze voorzieningen zijn gevormd om de bestaande verplichtingen te dekken tot vergoeding van onder andere ziektekosten voor personeel na pensionering. De actuariële evaluaties worden jaarlijks uitgevoerd door het actuariële bureau Lo Fo Wong op basis van door de bank aangereikte financiële veronderstellingen en actuariële uitgangspunten.

De pensioenaanspraken van de medewerkers zijn ondergebracht in de Stichting Pensioenfonds van De Surinaamsche Bank N.V. De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt berekend onder verantwoordelijkheid van het actuariële bureau Lo Fo Wong. De pensioengrondslag wordt bij de aanvang van het deelnemerschap en vervolgens per 1 januari van elk daaropvolgend jaar vastgesteld. De financiering van de pensioenverplichtingen vindt plaats door middel van maandelijks storting door DSB naar rato van 20% van de salarissen. Daarnaast draagt het fonds zelf bij aan de financiering. Vanaf 1 januari 2006 is er een eigen bijdrage van 9% van het salaris van het personeel.

De voorziening Claims betreft opgenomen verplichtingen van SRD 23.2 miljoen voor eventuele toekomstige claims

Geplaatste perpetuele obligatielening (9% USD)

Op 23 april 2016 is de bank met Assuria Levensverzekering N.V. overeengekomen om USD 5.000.000 nominaal 'deeply subordinated callable perpetual fixed rate notes' bij Assuria Levensverzekering N.V. te plaatsen. De lening wordt onder meer op grond van de achterstelling en de looptijd door de Centrale Bank van Suriname aangemerkt als aanvullend kapitaal (additional tier 1 of AT-1) voor de bepaling van de solvabiliteitsratio. De vergoeding uit de winstverdeling van de bank bedraagt 9% onder beperkende voorwaarden. Contractueel is vastgelegd dat de common equity tier 1 ratio minimaal 6% moet bedragen om het volledig AT-1 bedrag op te nemen als kapitaal. Indien de bank niet voldoet aan deze norm dient het verschil tussen het AT-1 bedrag en de berekende norm afgeboekt te worden ten gunste van de post algemene reserve. Per 31 december 2018 is deze post geheel opgenomen in de algemene reserve.

Achtergestelde obligatielening (8,5% USD)

Op 31 mei 2017 is de bank met Assuria Levensverzekering N.V. overeengekomen om USD 10.000.000 nominaal achtergestelde lening bij Assuria Levensverzekering N.V. te plaatsen. De lening wordt onder meer op grond van de achterstelling en de looptijd door de Centrale Bank van Suriname aangemerkt als Tier-2 Kapitaal. Deze lening heeft een looptijd van 10 jaar tegen een rentevergoeding van 8,5% per jaar. De rente over achterstallige betalingen bedraagt 10% per jaar. De rentevergoeding zal steeds op vervaldatum ten name van de geldgever worden bijgeschreven. Contractueel is vastgelegd dat, indien het vermogen van DSB het toelaat, substitutie door een andere kapitaalverschaffer middels een achtergestelde lening, dan wel kapitaalstorting zal plaatsvinden. Dit conform de voorwaarden van de Centrale Bank van Suriname.

Kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedroeg SRD 4.350.000, verdeeld in 43.500.000 aandelen elk groot SRD 0,10. Hiervan zijn na de aandelenemissie van 2018 in totaal 37.225.335 aandelen (2017: 10.104.462 aandelen) geplaatst en volgestort.

Herwaarderingsreserve

De herwaarderingsreserve heeft betrekking op de waardering van gebouwen, terreinen en aandelen tegen actuele waarde ten opzichte van de historische aanschafwaarde. De herwaarderingsreserves van de gebouwen en aandelen zijn verantwoord onder aftrek van een voorziening voor latente inkomstenbelastingverplichtingen. De herwaarderingsreserve van de gebouwen heeft een gebonden karakter en valt jaarlijks als gevolg van afschrijvingen en desinvesteringen vrij ten gunste van de algemene reserve. Bij desinvestering van de betreffende activa wordt de herwaarderingsreserve gerealiseerd en wordt de realisatie verwerkt ten gunste van het resultaat.

Reserve deelneming

Reserve deelneming heeft betrekking op de deelneming in DSB Assuria Vastgoed Maatschappij N.V. voor 49%.

Gestelde garanties en documentaire kredieten

Dit betreft voorwaardelijke verplichtingen die niet worden opgenomen in de balans, omdat het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van één of meer gebeurtenissen, zonder dat de bank daarop invloed kan uitoefenen.

Overige financiële instrumenten

De bank heeft in het verleden meerdere contracten met verschillende looptijden afgesloten, waarbij valuta zijn aangekocht en op termijn zijn terug verkocht tegen een vooraf overeengekomen wisselkoers. De overeengekomen verkoopkoers is gelijk of nagenoeg gelijk aan de aankoopkoers. De in deze contracten overeengekomen koersen kunnen verschillen van de spotkoersen.

op het moment van afwikkeling. De ongerealiseerde koersverschillen die hieruit voortvloeien worden gedurende de looptijd verantwoord op de balans onder de overige activa of overige schulden.

Grondslagen van resultaatbepaling

Rentebaten

De rentebaten omvatten de aan de periode toe te rekenen rente op monetaire financiële activa.

Rentelasten

De rentelasten omvatten de rentelasten uit hoofde van financiële verplichtingen.

Opbrengst uit aandelen en deelnemingen

Hieronder wordt het aandeel van Suritrust N.V. (100%) en DAVG N.V. (49%) in de resultaten van de deelnemingen verantwoord. De opbrengst uit aandelen bestaat uit ontvangen dividend van lokale ondernemingen. Dividendopbrengsten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat het recht van de entiteit op betaling wordt gevestigd.

Provisie opbrengsten

Hieronder worden opgenomen de opbrengsten uit de dienstverlening met betrekking tot het binnen- en buitenlands betalingsverkeer en de overige dienstverlening.

Overige opbrengsten

Hieronder worden de resultaten op incidentele transacties opgenomen.

Resultaat uit financiële transacties

Onder deze post wordt het behaalde koersresultaat uit vreemde valutatransacties en herwaarderings van activa en passiva posten gepresenteerd, evenals gerealiseerde koersresultaten op overige financiële instrumenten.

Personeelskosten

Deze kosten betreffen alle op het personeel betrekking hebbende kosten. Hieronder vallen onder andere salarissen, sociale lasten en pensioenlasten.

Overige beheerskosten

Hieronder worden huisvestingskosten, kantoorbehoeften, automatiseringskosten, communicatie- en transportkosten verantwoord.

Afschrijvingen

Deze post omvat alle afschrijvingen met betrekking tot materiële vaste activa. De specifieke grondslagen voor de afschrijvingen worden verder toegelicht in de paragraaf 'Onroerende goederen en bedrijfsmiddelen'.

Dotatie voorziening kredietrisico's

Deze post omvat dotaties die getroffen zijn voor het risico van oninbaarheid van kredieten conform de richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname en de overeengekomen overgangsregeling.

Inkomstenbelasting

Betreft de inkomstenbelasting over het resultaat vóór belastingen. De belasting verschuldigd over fiscaal niet-aftrekbare afschrijvingen wordt ten laste gebracht van de onder voorzieningen opgenomen belastinglatentie. Over de compensabele verliezen is er geen actieve belastinglatentie gevormd.

Activa vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018

(In duizenden SRD)	Vennootschappelijke balans		Geconsolideerde balans	
	2018	2017	2018	2017
Kasmiddelen	1.316.531	668.079	1.316.536	668.093

De kasmiddelen aangehouden bij de Centrale Bank van Suriname betreffen direct opeisbare tegoeden en kasreserves. Per eind december 2018 is een bedrag van SRD 504.150 aan kasreserve (2017: SRD 345.222) niet ter vrije beschikking van de DSB.

Het SRD kasreserve percentage per eind van het verslagjaar bedraagt 35% (2017: 35%).

Een bedrag van EUR 19,5 miljoen welke door de Centrale Bank van Suriname ten behoeve van banken is verscheept, is in april 2018 in beslag genomen door het Openbaar Ministerie in Nederland in verband met onderzoek naar de herkomst. Hiervan is EUR 5 miljoen afkomstig van De Surinaamsche Bank N.V. Dit bedrag is bij het schrijven van dit jaarverslag nog niet vrijgegeven. In samenwerking met de Centrale Bank van Suriname worden de nodige stappen ondernomen om het beslag opgeheven te krijgen.

Samenstelling:				
Kassen	309.355	250.575	309.360	250.589
Centrale Bank van Suriname	1.007.176	417.504	1.007.176	417.504
	1.316.531	668.079	1.316.536	668.093
Samenstelling naar valuta:				
Kassen (SRD)	1.090.548	511.094	1.090.553	511.108
Kassen (W)	225.983	156.985	225.983	156.985
	1.316.531	668.079	1.316.536	668.093
Vorderingen op bankiers	415.906	432.944	415.906	432.944
Hieronder zijn opgenomen de vorderingen op de binnen- en buitenlandse banken.				
Bankiers SRD	8.069	1.725	8.069	1.725
Bankiers W	407.837	431.219	407.837	431.219
	415.906	432.944	415.906	432.944
Obligaties en overige beleggingen	2.974.089	2.660.870	2.974.089	2.660.870
Hieronder zijn opgenomen de lokale en buitenlandse obligaties, schatkistpapier en termijndeposito's				
Samenstelling:				
Obligaties	224.719	446.539	224.719	446.539
Schatkistpapier	286.584	210.725	286.584	210.725
Termijndeposito's (buitenland)	2.462.786	2.003.606	2.462.786	2.003.606
	2.974.089	2.660.870	2.974.089	2.660.870
Kredieten	2.529.166	3.099.778	2.529.166	3.099.778
Hieronder zijn opgenomen de vorderingen uit hoofde van kredietverlening.				
Samenstelling:				
Kredieten aan de overheid	330.582	328.729	330.582	328.729
Kredieten aan de private sector	2.198.584	2.771.049	2.198.584	2.771.049
	2.529.166	3.099.778	2.529.166	3.099.778
Samenstelling naar valuta:				
Kredieten (SRD)	1.007.233	1.100.890	1.007.233	1.100.890
Kredieten (W)	1.521.933	1.998.888	1.521.933	1.998.888
	2.529.166	3.099.778	2.529.166	3.099.778

Activa vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018

(In duizenden SRD)	Vennootschappelijke balans		Geconsolideerde balans	
	2018	2017	2018	2017
Ten behoeve van de kredietverlening worden zekerheden bedongen:				
Garanties van de overheid	330.582	328.729	330.582	328.729
Hypotheken	1.026.514	1.400.668	1.026.514	1.400.668
Aandelen	15.225	2.901	15.225	2.901
Overige zekerheden	1.156.845	1.367.480	1.156.845	1.367.480
	2.529.166	3.099.778	2.529.166	3.099.778

De kredietverlening is verdeeld over de volgende sectoren:				
Overheid	13,1%	10,6%	13,1%	10,6%
Agrarische sector en visserij	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%
Industrie, bosbouw en mijnbouw	16,2%	12,7%	16,2%	12,7%
Handel en dienstverlening	34,1%	45,7%	34,1%	45,7%
Constructie en installatie	8,5%	10,9%	8,5%	10,9%
Transport, opslag en communicatie	0,9%	1,1%	0,9%	1,1%
Woningbouw	5,4%	4,6%	5,4%	4,6%
Overige	20,1%	12,7%	20,1%	12,7%
	100%	100%	100%	100%

Het verloop van de voorziening dubieuze debiteuren over 2018 en 2017 is als volgt:

(In duizenden SRD)				
Voorziening per 1 januari	448.024	366.484	449.961	368.505
Toevoeging hoofdsom	146.216	116.804	146.322	191.754
Rentetoevoeging/(vrijval)	(15.537)	24.689	(15.537)	(50.345)
Afboekingen	(279.546)	(59.953)	(279.546)	(59.955)
Voorziening per 31 december	299.157	448.024	301.200	449.961

Aandelen	3.053	69.998	3.053	69.998
De samenstelling van de aandelenportefeuille:				
TBL Multiplex N.V.	1.386	1.386	1.386	1.386
BNETS N.V.	1.467	1.467	1.467	1.467
Overige	200	200	200	200
	3.053	3.053	3.053	3.053

Activa vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018

(In duizenden SRD)	Vennootschappelijke balans		Geconsolideerde balans	
	2018	2017	2018	2017
Deelnemingen	9.054	1.838	9.054	1.838

In de vennootschappelijke balans zijn onder deelnemingen opgenomen de deelname in het kapitaal. De deelnemingen betreffen Surinaamse Trustmaatschappij N.V., Financierings Maatschappij Paramaribo N.V., Surinaamse Computer Maatschappij N.V., en DSB-Assuria Vastgoed Maatschappij N.V. (49% deelneming).

Samenstelling: Kapitaal en reserves	9.054	1.838	9.054	1.838
	9.054	1.838	9.054	1.838

<i>Onroerende goederen en bedrijfsmiddelen</i>	116.383	119.177	116.387	119.183

Samenstelling:				
Onroerende goederen	82.031	77.371	82.031	77.371
Bedrijfsmiddelen	34.352	41.806	34.356	41.812
	116.383	119.177	116.387	119.183
Onroerende goederen:				
Aanschafwaarde 1 januari	53.152	44.506	53.152	44.506
Investerings - netto	7.143	8.645	7.143	8.645
Herwaarderings	44.218	44.220	44.218	44.220
	104.513	97.371	104.513	97.371
Afschrijvingen	(22.482)	(20.000)	(22.482)	(20.000)
	82.031	77.371	82.031	77.371
Bedrijfsmiddelen:				
Boekwaarde 1 januari	41.806	27.743	41.806	27.746
Aanschaffingen	11.153	29.710	11.157	29.715
	52.959	57.453	52.963	57.461
Afschrijvingen	(18.607)	(15.647)	(18.607)	(15.649)
	34.352	41.806	34.356	41.812

Een deel van de op balansdatum vermelde activa onder de post onroerende goederen en bedrijfsmiddelen is als hypothecaire zekerheidsstelling verschaft. Per balansdatum is deze hypothecaire inschrijving niet geroyeerd.

De hypotheekvestiging berust onder andere op de hierna volgende terreinen:

- het perceelland waarop het hoofdkantoor van De Surinaamsche Bank gevestigd is;
- de terreinen waarop de wijkkantoren gevestigd zijn;
- terreinen op naam van de vennootschap.

Overige activa	36.925	69.335	42.177	73.117

Onder overige activa zijn de bedragen opgenomen die niet overlopend zijn of niet onder andere specifiek omschreven balanshoofden gerubriceerd kunnen worden, zoals saldi van nog te verrekenen posten in het betalingsverkeer, alsmede de te vorderen inkomstenbelasting.

Overlopende activa	46.374	125.547	46.374	125.547

Onder overlopende activa is opgenomen nog te ontvangen rente.

Passiva vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018

(In duizenden SRD)	Vennootschappelijke balans		Geconsolideerde balans	
	2018	2017	2018	2017
Schulden aan bankiers	173.940	110.792	173.940	110.792
Hieronder zijn opgenomen de schulden aan de binnenlandse en buitenlandse banken.				
Samenstelling van de bankiers:				
Bankiers (SRD)	46.454	17.075	46.454	17.075
Bankiers (W)	127.486	93.717	127.486	93.717
	173.940	110.792	173.940	110.792
Toevertrouwde middelen	6.576.185	6.489.835	6.576.185	6.489.835
Samenstelling:				
Spaargelden	2.235.211	2.108.698	2.235.211	2.108.698
Termijndeposito's	1.824.172	2.058.970	1.824.172	2.058.970
Rekening-courant tegoeden	2.516.802	2.322.167	2.516.802	2.322.167
	6.576.185	6.489.835	6.576.185	6.489.835
Samenstelling naar valuta:				
Spaargelden (SRD)	539.411	471.057	539.411	471.057
Spaargelden (W)	1.695.800	1.637.641	1.695.800	1.637.641
	2.235.211	2.108.698	2.235.211	2.108.698
Termijndeposito's (SRD)	388.104	385.793	388.104	385.793
Termijndeposito's (W)	1.436.068	1.673.177	1.436.068	1.673.177
	1.824.172	2.058.970	1.824.172	2.058.970
Rekening-courant (SRD)	1.005.246	878.493	1.005.246	878.493
Rekening-courant (W)	1.511.556	1.443.674	1.511.556	1.443.674
	2.516.802	2.322.167	2.516.802	2.322.167
Overige schulden	124.678	116.196	106.690	114.068
Hieronder zijn opgenomen de vooruitontvangen bedragen en kortlopende verplichtingen				
Overlopende passiva	145.617	133.933	145.617	133.933
Hieronder is opgenomen de nog te betalen rente.				

Passiva vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018

(In duizenden SRD)	Vennootschappelijke balans		Geconsolideerde balans	
	2018	2017	2018	2017
Voorzieningen	83.197	87.487	106.446	93.417
Samenstelling:				
Voorziening voor latente belastingverplichtingen	2.083	2.030	2.083	2.030
Voorzieningen post-employment benefits and other long-term employee benefits	81.114	84.957	81.114	84.957
Voorziening voor frauderisico	-	500	-	500
Voorziening claims	-	-	23.249	5.930
	83.197	87.487	106.446	93.417
Geplaatste perpetuele obligatielening (9% USD)	-	-	-	-
Achtergestelde obligatielening (8,5% USD)	74.800	74.700	74.800	74.700
Eigen vermogen	269.064	167.678	269.064	167.678
Samenstelling:				
Kapitaal	3.723	1.010	3.723	1.010
Algemene reserve	(46.565)	83.731	(46.565)	83.731
Agioreserve	268.409	46.538	268.409	46.538
Herwaarderingsreserve	34.443	34.561	34.443	34.561
Reserve deelneming	9.054	1.838	9.054	1.838
	269.064	167.678	269.064	167.678
Verloop van de reserves:				
Stand begin boekjaar	166.668	202.451	166.668	202.451
Mutatie algemene reserve	(130.296)	56.332	(130.296)	56.332
Mutatie agioreserve	221.871	-	221.871	-
Mutatie herwaarderingsreserve	(118)	(93.953)	(118)	(93.953)
Mutatie reserve deelneming	7.216	1.838	7.216	1.838
	265.341	166.668	265.341	166.668

Vennootschappelijke en geconsolideerde winst- en verliesrekening

(in duizenden SRD)	Vennootschappelijke winst- en verliesrekening		Geconsolideerde winst- en verliesrekening	
	2018	2017	2018	2017
Rentebaten	371.699	431.924	371.699	433.486
Hieronder zijn opgenomen de rentebaten uit hoofde van de kredietverlening, beleggingen en overige uitzettingen				
Samenstelling rentebaten:				
Rente uit beleggingen	82.262	51.835	82.262	51.836
Rente uit kredietbedrijf	289.437	380.089	289.437	381.650
	371.699	431.924	371.699	433.486
Rentelasten	189.953	211.245	189.680	213.992
Hieronder zijn opgenomen de rentelasten uit hoofde van de opgenomen en toevertrouwde middelen.				
Opbrengsten uit aandelen en deelnemingen	(10.599)	7.454	(1.637)	1.876
Hieronder zijn opgenomen de dividenden uit aandelen van lokale maatschappijen. In de vennootschappelijke winst- en verliesrekening is onder deze post mede opgenomen het nettoresultaat van de deelnemingen.				
Samenstelling:				
Aandelen	(1.637)	1.876	(1.637)	1.876
Deelnemingen	(8.962)	5.578	-	-
	(10.599)	7.454	(1.637)	1.876
Provisie opbrengsten	59.367	47.034	71.855	62.463
Betreft de vergoedingen verkregen uit de dienstverlening in het binnenlands en buitenlands betalingsverkeer, het assurantiebedrijf en de overige dienstverlening.				
Samenstelling:				
Betalingsverkeer	53.094	43.210	53.094	43.210
Assurantiebedrijf	-	-	3.884	3.965
Overige	6.273	3.824	14.877	15.288
	59.367	47.034	71.855	62.463
Overige opbrengsten	2.508	66.963	3.959	66.963
Opbrengst uit verkoop aandelen	-	63.229	-	63.229
Overige	2.508	3.734	3.959	3.734
	2.508	66.963	3.959	66.963
Resultaat uit financiële transacties	13.074	(5.517)	13.063	(4.627)
Betreft het behaalde koersresultaat uit vreemde valuta transacties, herwaardering van monetaire activa en passiva in vreemde valuta en gerealiseerde koersresultaten op overige financiële instrumenten.				

Vennootschappelijke en geconsolideerde winst- en verliesrekening

	Vennootschappelijke winst- en verliesrekening		Geconsolideerde winst- en verliesrekening	
(In duizenden SRD)	2018	2017	2018	2017
Personeelskosten:	90.742	99.150	95.099	103.261
Samenstelling:				
Salarissen (inclusief gratificaties e.d.)	71.657	65.873	75.312	69.308
Pensioenlasten	8.533	7.572	8.969	7.963
Sociale lasten en overige personeelskosten	14.146	12.303	14.412	10.588
Voorzieningen	(3.594)	13.402	(3.594)	15.402
	90.742	99.150	95.099	103.261
Overige beheerskosten:	67.954	69.418	68.885	70.375
Samenstelling:				
Huisvestingskosten	14.203	14.586	14.628	15.021
Kantoorbehoeften	6.808	5.254	6.875	5.318
Automatiseringskosten	18.317	18.773	18.406	18.846
Communicatie- en transportkosten	5.013	5.943	5.019	5.958
Overige	23.613	24.862	23.957	25.232
	67.954	69.418	68.885	70.375
Afschrijvingen	21.089	17.767	21.092	17.770
Samenstelling:				
Afschrijving op gebouwen	2.482	2.120	2.482	2.120
Afschrijving op bedrijfsmiddelen	18.607	15.647	18.610	15.650
	21.089	17.767	21.092	17.770
Dotatie voorziening kredietrisico's	122.480	140.214	140.352	141.214
Hieronder zijn opgenomen de mutaties in de waardecorrecties op vorderingen.				
Samenstelling:				
Dotatie kredietvoorzieningen	267.418	190.433	285.290	191.433
Vrijval kredietvoorzieningen	(144.938)	(50.219)	(144.938)	(50.219)
Mutaties in de waardecorrecties op vorderingen	122.480	140.214	140.352	141.214
Belastingen	-	-	-	3.485

Betreft de inkomstenbelasting over het resultaat vóór belastingen, rekening houdend met compensabele verliezen. De belasting verschuldigd over fiscaal niet-aftrekbare afschrijvingen wordt ten laste gebracht van de onder voorzieningen opgenomen belastinglatentie. De compensabele verliezen zijn als volgt:

- Fiscaal resultaat over 2016 – compensabel tot 2023: SRD 192,7 miljoen
- Fiscaal resultaat over 2017 – compensabel tot 2024: SRD 4,1 miljoen
- Fiscaal resultaat over 2018 – compensabel tot 2025: SRD 47,6 miljoen

Voor de verrekenbare verliezen is geen actieve belastinglatentie gevormd. De toekomstige positieve resultaten worden fiscaal gecompenseerd in het jaar waarin ze zich voordoen.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De bank heeft garanties en documentaire kredieten (Letters of Credit) verstrekt. De garanties zijn gedaald naar SRD 101,6 miljoen (2017: SRD 112,7 miljoen). De niet uit de balans blijvende verplichtingen uit documentaire kredieten bedraagt SRD 90,5 miljoen (2017: SRD 97,6 miljoen).

Op 31 december 2018 had de bank voor een bedrag van USD 6.773.540 en EUR 24.800.000 (2017: USD 9.083.540 en EUR 24.600.000) aan overige financiële instrumenten uitstaan.

Er zijn juridische claims van derden tegen DSB aanhangig gemaakt, die in 2018 in behandeling waren bij diverse advocatenkantoren. DSB voert tegen deze zaken juridisch verweer via haar advocaten.

Gebeurtenissen na balansdatum

In januari 2019 is het valutatermijncontract met de Centrale Bank van Suriname ad. EUR 19,8 miljoen tegen ongewijzigde condities voor de periode van 6 maanden verlengd.

In januari 2019 is een deel van de beleggingen in aandelen verkocht. Deze verkoop heeft een boekwinst van SRD 20 mln opgeleverd.

De overgangsregeling die met de Centrale Bank van Suriname is afgesproken, waarbij de kredietvoorzieningen zijn gevormd voor 75%, zal worden voortgezet tot en met 30 december 2020.

De Centrale Bank van Suriname ("CBvS") heeft in 2019 besloten om het onroerend goed van Panaso te kopen. Dit om mogelijke oninbaarheid van verbonden leningen te voorkomen, wat zou kunnen resulteren in een verslechterende solvabiliteit voor DSB. De vereisten voor DSB zijn vastgelegd in een addendum behorende bij de koop- en verkoopovereenkomst tussen de CBvS en Panaso N.V.

Overige gegevens

Statutaire resultaatbestemmingsregeling

Artikel 22 lid 7 van de statuten van De Surinaamsche Bank N.V. vermeldt:

Hetgeen na afschrijving en reservering als in lid 6 van dit artikel bedoeld resteert, is ter beschikking van de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Resultaatbestemming 2018

Vanwege het negatief resultaat over 2018 en de solvabiliteitsratio per ultimo 2018 welke onder de norm van de Centrale Bank van Suriname eindigt, wordt over het boekjaar 2018 geen dividend uitgekeerd.

Bijzondere statutaire zeggenschapsrechten

In de statuten van de vennootschap zijn geen bijzondere bepalingen opgenomen ter zake zeggenschapsrechten.

Conform contractvoorwaarden en geldende wet- en regelgeving is er geen dividend of vergoeding voor de perpetuele obligatielening over het boekjaar 2018 verschuldigd.

DSB | Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders van De Surinaamsche Bank N.V.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de in dit jaarverslag op pagina 30 tot en met 35 opgenomen jaarrekening 2018 van De Surinaamsche Bank N.V., te Paramaribo gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van De Surinaamsche Bank N.V. per 31 december 2018 en van het resultaat en kasstromen over 2018 in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De vennootschappelijke en geconsolideerde balans per 31 december 2018;
2. De volgende overzichten over 2018:
De vennootschappelijke en geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd kasstroomoverzicht en het geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen; en
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden

Zonder ons oordeel aan te passen vestigen wij de aandacht op het volgende. De solvabiliteitsratio zoals berekend conform de richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname bedraagt 8,18% per ultimo 2018 (2017: 4,38%). Zoals uiteengezet in paragrafen 'Solvabiliteit' en 'Duurzame voortzetting van de bankactiviteiten' (pagina 37 van de jaarrekening) is er sprake van onzekerheid omtrent de duurzame voortzetting van de bankactiviteiten. De directie heeft passende maatregelen getroffen om binnen redelijke termijn de solvabiliteit op de vereiste norm te brengen. Om deze redenen is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling.

De Centrale Bank van Suriname heeft een overgangsregeling bepaald ter zake het vormen van de voorziening voor kredietrisico's. Deze regeling loopt tot en met 30 december 2020. De kredietvoorzieningen per 31 december 2018 zijn bepaald op 75% van de berekende voorziening conform de Richtlijnen van de Centrale Bank van Suriname.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met internationale controlestandaarden (International Standard on Auditing) uitgevaardigd door de International Federation of Accountants (IFAC). Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van De Surinaamsche Bank N.V. zoals vereist door de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels. Wij vinden dat de door ons verkregen controleinformatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit 'het verslag van de directie'.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden duurzaam voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten duurzaam kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controleinformatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met internationale controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controleinformatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde veronderstellingen in overeenstemming zijn met gebruikelijke grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening uitgaande van de duurzame voortzetting van de onderneming. Tevens het op basis van de verkregen controleinformatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan over duurzame voortzetting van de onderneming. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controleinformatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle van de volledige financiële informatie noodzakelijk was.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Paramaribo, 12 september 2019

BDO Assurance N.V.
w.g. R.D. Ferrier MSc. RA

DSB | Adressen

Paramaribo

Hoofdkantoor

Henck Arronstraat 26-30
P.O. Box 1806

Kwatta

Kwattaweg 226/
Hoek Washingtonstraat

Nieuwe Haven

Van 't Hogerhuysstraat 62

Ma Retraite

Coronastraat 4

Kasabaholo

Kasabaholoweg 29

Hermitage

DSB Hermitage Mall
hk. Estreliastraat/ TBL Cinemas
Unit 27-28

District Marowijne

Moengo
Kapitein Chris Silosweg 3

District Nickerie

Nieuw Nickerie
Landingstraat 6
P.O. Box 11

District Wanica

Lelydorp
Indira Gandhiweg 506

Customer Contact Center

Telefoon: (597) 471100
Email: contactcenter@dsbbank.sr
Website: www.dsb.sr
Internet Banking: <https://my.dsb.sr>
Swift: SURBSRPA

Dochtermaatschappijen

Surinaamse

Trustmaatschappij N.V.

(SURITRUST)

Henck Arronstraat 32

Paramaribo

Eindredactie: Marketing De Surinaamsche Bank N.V.

Vormgeving: Claudett de Bruin / I.D. Graphic Design

Druk: Leo Victor N.V.

Fotografie: Fabian Vas, I. Moesan

